

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

toch de vraag in hoeverre zich mogelijk beginnende FTD-patiënten in de disexecutieve subgroep bevonden. De auteurs gaan hier niet op in.

Klingberg, T. (2010).

Training and plasticity of working memory.
Trends in cognitive sciences, 14, 317-324.

Zoals de titel van dit artikel doet vermoeden, gaat Torkel Klingberg in op de toepasbaarheid en bruikbaarheid van programma's die claimen het werkgeheugen van kinderen en volwassenen te verbeteren. De effectiviteit van de door Klingberg en collega's zelf ontwikkelde COGMED-training, die ook in Nederland steeds vaker gebruikt wordt binnen de kliniek alsmede het wetenschappelijk onderzoek, staat hierbij centraal. Werkgeheugen wordt in dit beschouwende en helder geschreven artikel gedefinieerd als het vermogen om informatie kortdurend vast te houden en wordt verondersteld bepalend te zijn voor een verscheidenheid aan cognitieve functies en academische prestaties. Als deze laatste redenering correct is, zou een programma dat succesvol de ontwikkeling en/of het functioneren van het werkgeheugen beïnvloedt generaliseerbare effecten moeten opleveren (dat wil zeggen, dat er verwacht wordt dat er transfer optreedt naar andere cognitieve domeinen). In het artikel verwijst Klingberg naar eigen werk, waarbij de auteur samen met collega's bij verschillende doelgroepen (zoals kinderen met ADHD, gezonde kleuters en volwassenen na een beroerte, zie www.klingberglab.se voor andere artikelen van deze groep) de eerdergenoemde COGMED-training afnemen en evalueren. Het betreft hier steeds een kortdurend, gecomputeriseerd programma, waarbij proefpersonen wordt gevraagd om gedurende circa vijf weken op werkdagen vijftien tot veertig minuten (afhankelijk van de doelgroep) werkgeheugen oefeningen op de computer uit te voeren. Hierbij wordt de moeilijkheidsgraad afgestemd op de prestaties van de proefpersoon en deze krijgt feedback (antwoord was goed of fout) en beloningen. De training is primair gericht op het impliciet onthouden van informatie en dus niet zozeer op het aanleren van expliciete strategieën om informatie te onthouden, zoals herhalen of clusteren van informatie. Dit laatste staat haaks op onderzoeken zoals uitgevoerd door Diamond e.a. (2007, in *Science*, 318 (5855), 1387-1388), waarbij de nadruk juist op de expliciete, metacognitieve strategieën ligt. Desalniettemin laten de studies van Klingberg c.s. veelbelovende resultaten zien (hoewel deze niet al-

tijd even consistent zijn). Zelfs drie tot zes maanden na het beëindigen van de training worden in diverse groepen effecten binnen het werkgeheugendomein gevonden (zowel gedragsmatig als aan de hand van imaging-technieken) en sommige studies laten daarnaast de voorspelde transfer zien naar andere cognitieve domeinen. Het onderzoek is echter nog altijd meer een beginpunt dan een eindpunt, want vragen als 'hoelang blijft het trainingseffect behouden?' en 'hoe verhoudt deze training zich qua effectiviteit ten opzichte van expliciete, metacognitieve trainingen?' dienen nog beantwoord te worden.